

Загалом, для досягнення цілей цифрової декади ЄС до 2050 року кожна країна повинна адаптувати свої стратегії до національних особливостей, забезпечуючи при цьому інтеграцію найкращих практик.

Список використаних джерел

1. Цифрова Польща. URL: <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/program-cyfrowa-polska>
2. Europe's Digital Decade (2024). URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>
3. ОЕСР. URL: <https://www.oecd.org/digital/>
4. Дані Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
5. Дія.Освіта. URL: <https://osvita.dia.gov.ua/>
6. Germany - National Digital Decade strategic roadmap (2024) URL: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/germany-national-digital-decade-strategic-roadmap>
7. France - National Digital Decade strategic roadmap (2024). URL: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/france-national-digital-decade-strategic-roadmap>
8. Italy - National Strategy for Digital Skills (2024). URL: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/italy-national-strategy-digital-skills>
9. Bulgaria - National Digital Decade strategic roadmap (2024). URL: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/bulgaria-national-digital-decade-strategic-roadmap>

РОЛЬ ІНСТРУМЕНТІВ САМООЦІНЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У ПОДОЛАННІ ВИКЛИКІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. *Оксана Овчарук*

Інститут цифровізації освіти НАПН України, д.п.н., проф.

Ключові слова: самооцінювання, цифрова компетентність, вчителі, освітній процес.

Питання самооцінювання професійних компетентностей вчителів є сьогодні важливою проблемою, що досліджується й обговорюється у контексті розвитку та саморозвитку вчителів у системі освіти дорослих та у післядипломній освіті. Варто зазначити, що сучасні підходи до підвищення фахових компетентностей передбачають самостійне опанування вчителями цифрових засобів та інструментів, які вони можуть застосовувати під час організації освітнього процесу. Саме у контексті широкої цифровізації освітньої галузі розвиток цифрової компетентності вчителя є основним чинником сучасних освітніх реформ.

Процес самооцінювання вчителем своїх фахових компетентностей — це процес та водночас інструмент, за допомогою якого вчитель може оцінити свою результативність викладання, досягнення власних цілей. Цей процес зазвичай включає як виявлення власних здібностей, так і вміння застосовувати нові методи навчання та виявляти їх вплив на процес та результати навчання учнів.

Значну увагу проблематиці самооцінювання приділяють європейські освітні інституції. Зокрема, на платформі Європейської шкільної освітньої мережі (*European School Education Platform*) представлено низку інструментів, спрямованих на оцінювання цифрових компетентностей педагогічних працівників, а також на визначення рівня цифрової готовності закладів освіти. Інструмент SELFIE for Teachers є безоплатним онлайн-ресурсом, який дозволяє педагогам здійснювати самооцінювання щодо використання цифрових технологій у професійній діяльності та отримувати зворотний зв'язок для подальшого вдосконалення.

Участь у ньому можуть брати вчителі початкової та середньої освіти як у межах Європейського Союзу, так і поза його межами. Інструмент SELFIE for Schools також є безкоштовним, адаптивним і зручним у використанні; надає можливість закладам освіти оцінити рівень цифрової інтеграції у процеси викладання й навчання та визначити потенційні шляхи для її покращення. Крім того, розроблено інструмент SELFIE for Work-Based Learning, що орієнтований на заклади професійної (професійно-технічної) освіти та підприємств та сприяє ефективному впровадженню цифрових технологій у процеси навчання та професійної підготовки (European Commission, 2024a; European Commission, 2024b; European Commission, 2024c).

Серед актуальних вітчизняних ресурсів, присвячених проблемі самооцінювання професійної діяльності педагогів, варто відзначити збірник діагностичних матеріалів «Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності» (Борисенко, Венгловська, Гладкова та ін., 2024). У виданні, підготовленому фахівцями Українського інституту розвитку освіти (УІРО), систематизовано сучасні підходи до самооцінювання, наведено конкретні діагностичні інструменти, анкетування та практичні рекомендації для педагогів. Збірник має прикладне спрямування і може використовуватися як у щоденній професійній практиці вчителя, так і в межах підвищення кваліфікації. Його матеріали відповідають положенням Державного стандарту базової середньої освіти та Концепції «Нова українська школа», що підкреслює актуальність публікації в контексті сучасних освітніх реформ. Модель цифрової компетентності вчителя в Україні була адаптована на основі європейської рамки DigCompEdu (2021) Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством освіти і науки України (Міністерство освіти і науки України, 2021). Вона включає в себе комплексну структуру з 6 сфер і 22 компетентностей. Модель реалізується через різні діагностичні інструменти, зокрема тестування на платформі «Дія.Цифрова освіта» та практичні матеріали, такі як збірник «Учительський апгрейд». Анкета самооцінювання «Наскільки сформована у вас інформаційно-цифрова компетентність?» спрямована на виявлення вчителем рівня використання цифрових пристроїв (ноутбук, ПК, планшет, мультимедійна дошка, принтер, сканер) у професійній діяльності, у спілкування з учнями та колегами; на вміння критично використовувати різні джерела; користуватись інструментами захисту авторських прав; застосовувати особистісний, компетентнісний підходи для організації освітнього процесу.

DigCompEdu Check-In є інструментом самодіагностики, що дозволяє вчителям оцінити власну цифрову компетентність на основі європейської рамки DigCompEdu. Він включає 22 компетентності, згруповані в шість основних категорій. Результати аналізуються автоматично, що дозволяє педагогу отримати персоналізовані поради для подальшого професійного розвитку. Інструмент є важливою частиною європейської політики цифровізації освіти (Redecker, 2017).

TET-SAT (Technology Enhanced Teaching Self-Assessment) - інструмент самооцінювання цифрової компетентності вчителя, розроблений проєктом European Schoolnet у межах ініціативи Future Classroom Lab. Він охоплює чотири сфери: педагогічне використання технологій, цифрові навчальні ресурси, оцінювання та професійний розвиток. Цей інструмент має адаптивний характер і допомагає вчителям оцінити поточний рівень цифрової зрілості та визначити напрями для вдосконалення (European Schoolnet, 2020).

Maturity Model for Digital Competence (UNESCO) є моделлю цифрової зрілості (Maturity Model for Digital Competence) розроблена ЮНЕСКО як частина глобального підходу до цифровізації освіти. Вона включає різні рівні розвитку цифрової компетентності та використовується як для самооцінювання, так і для зовнішнього оцінювання на рівні інституцій. Хоча модель має ширше застосування, її елементи адаптовані для педагогічної практики в контексті цілей сталого розвитку (ЦСР 4) (UNESCO, 2022).

Таблиця 1.

Порівняльна таблиця інструментів самооцінювання цифрової компетентності педагогів

Інструмент самооцінювання	Розробник	Основа / модель	Сфери оцінювання	Цільова аудиторія	Формат та доступ
SELFIE for Teachers	Європейська комісія	DigCompEdu	Професійна діяльність, цифрові ресурси, викладання, оцінювання, підтримка учнів, розвиток їхніх цифрових компетентностей	Учителі початкової та середньої освіти	Онлайн-опитувальник, безкоштовний, відкритий для користувачів в/поза межами ЄС
DigCompEdu Check-In	JRC / Європейська комісія	DigCompEdu	22 компетентності у 6 галузях	Учителі, викладачі, освітні тренери	Онлайн-тест, автоматичне оцінювання, персоналізовані результати
TET-SAT	European Schoolnet	Власна структура на базі педагогічних ІКТ	Педагогіка, цифровий контент, оцінювання, професійний розвиток	Учителі, керівники освітніх закладів	Онлайн-опитувальник, гнучкий інтерфейс, доступний англійською мовою
Модель цифрової компетентності вчителя (Україна)	МОН України / UIPO	Адаптація DigCompEdu	Педагогічна компетентність, цифрові ресурси, навчання, оцінювання, інклюзія, розвиток учнів	Педагогічні працівники в Україні	Друковані та онлайн-матеріали, тести, "Дія.Цифрова освіта"
Модель зрілості для цифрової компетентності (Maturity Model for Digital Competence (UNESCO))	ЮНЕСКО	Універсальна модель зрілості	Інституційна політика, інфраструктура, навчання, викладання, оцінювання	Вчителі, адміністратори, заклади освіти	Онлайн- та паперова версія, для системного оцінювання у закладах освіти

Отже, підсумовуючи оглянуті інструменти, слід зазначити, що Інструмент SELFIE for Teachers характеризується чіткою структурою вихідного звіту, який містить опис рівня сформованості цифрової компетентності педагога та конкретні рекомендації щодо її вдосконалення. DigCompEdu Check-In є універсальним інструментом, що використовується як для індивідуального самооцінювання, так і як вихідна точка для планування програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників. TET-SAT знаходить ширше застосування в межах міжнародних освітніх ініціатив, однак менш активно впроваджується в освітніх системах країн Східної Європи. Національна модель цифрової компетентності педагогічних працівників України адаптована з урахуванням специфіки національної освітньої системи та забезпечена повноцінною україномовною підтримкою. У свою чергу, Модель цифрової зрілості ЮНЕСКО має інституційне спрямування, але також може використовуватися педагогами для індивідуальної професійної рефлексії.

Список використаних джерел

1. European Commission. (2024a). *SELFIE for teachers*. European School Education Platform.

- <https://school-education.ec.europa.eu/en/selfie-for-teachers>
2. European Commission. (2024b). *SELFIE for schools*. European School Education Platform. <https://school-education.ec.europa.eu/en/selfie>
 3. European Commission. (2024c). *SELFIE for work-based learning*. European School Education Platform. <https://school-education.ec.europa.eu/en/selfie-wbl>
 4. Борисенко, Ю., Венгловська, О., Гладкова, Г., Новик, І., Стягунова, О., & Федоренко, О. (2024). *Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності: збірник діагностичних матеріалів* (І. Новик, ред.). Український інститут розвитку освіти. <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/uchytelskyj-apgrejd-samooczynuvannya-profesijnoyi-diyalnosti.pdf>
 5. Міністерство освіти і науки України. (2021). *Модель цифрової компетентності педагогічних працівників*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/11/08/model.pdf>
 6. Redecker, C. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu* (JRC Science for Policy Report). Publications Office of the European Union. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu/digcompedu-check_en
 7. European Schoolnet. (2020). *Technology Enhanced Teaching Self-Assessment Tool (TET-SAT)*. Future Classroom Lab. <https://fcl.eun.org/tet-sat>
 8. UNESCO. (2022). *Digital Competency Maturity Model*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381223>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. **Фамілярська Л.Л**

Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, старший викладач кафедри педагогіки й андрагогіки, Україна

Ключові слова: освіта, педагог, підвищення кваліфікації, онлайн, штучний інтелект.

Реалії сучасності характеризуються зростаючим темпом змін у суспільстві та функціях цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), що вимагає набуття фахівцями нових знань та навичок.

Цифрова трансформація закладу освіти сьогодні – це незворотній процес, який змінює організацію, зміст і методи навчання з метою підготовки здобувачів освіти до життя в цифровому та мобільному суспільстві. Успіх цього процесу значною мірою залежить від модернізації освітньої галузі та професійної перепідготовки освітян у післядипломній педагогічній освіті. Відтак, необхідно постійно коригувати теоретичний і практичний зміст професійної підготовки керівників та педагогів закладів загальної середньої освіти відповідно до викликів.

У даному контексті підвищення рівня цифрової компетентності всіх суб'єктів освітнього простору є важливим і відповідає вимогам ефективного застосування технологій ШІ у навчанні [4; 9].

У 2020 році на тлі стрімкого поширення пандемії освітні установи перейшли на дистанційний формат навчання. З початком широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України у 2022 році перехід на дистанційний формат навчання вже не був критично незрозумілим для педагогів. Необхідно було оновити опановані раніше практики та технології. Викликом удосконалення цифрової компетентності педагога стає уміння використовувати можливості штучного інтелекту в професійній діяльності.

Актуальним є запровадження чітких політик регулювання безпечного та відповідального використання технологій ШІ у навчанні [2; 7].